

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

**Mehmet ATASEVER
Kamu İhale Kurumu
Kurul Üyesi**

Ankara, 29.11.2018

Sağlık Nedir?

Dünya Sağlık Örgütü sağlığı şöyle tanımlanmıştır:

“Sağlık insanın; beden, ruhen ve sosyal yönden tam iyilik halidir.”

Türkiye’de Sağlık Hakkı (1982 Yılı T.C. Anayasası 56.Madde)

Madde 56 –

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

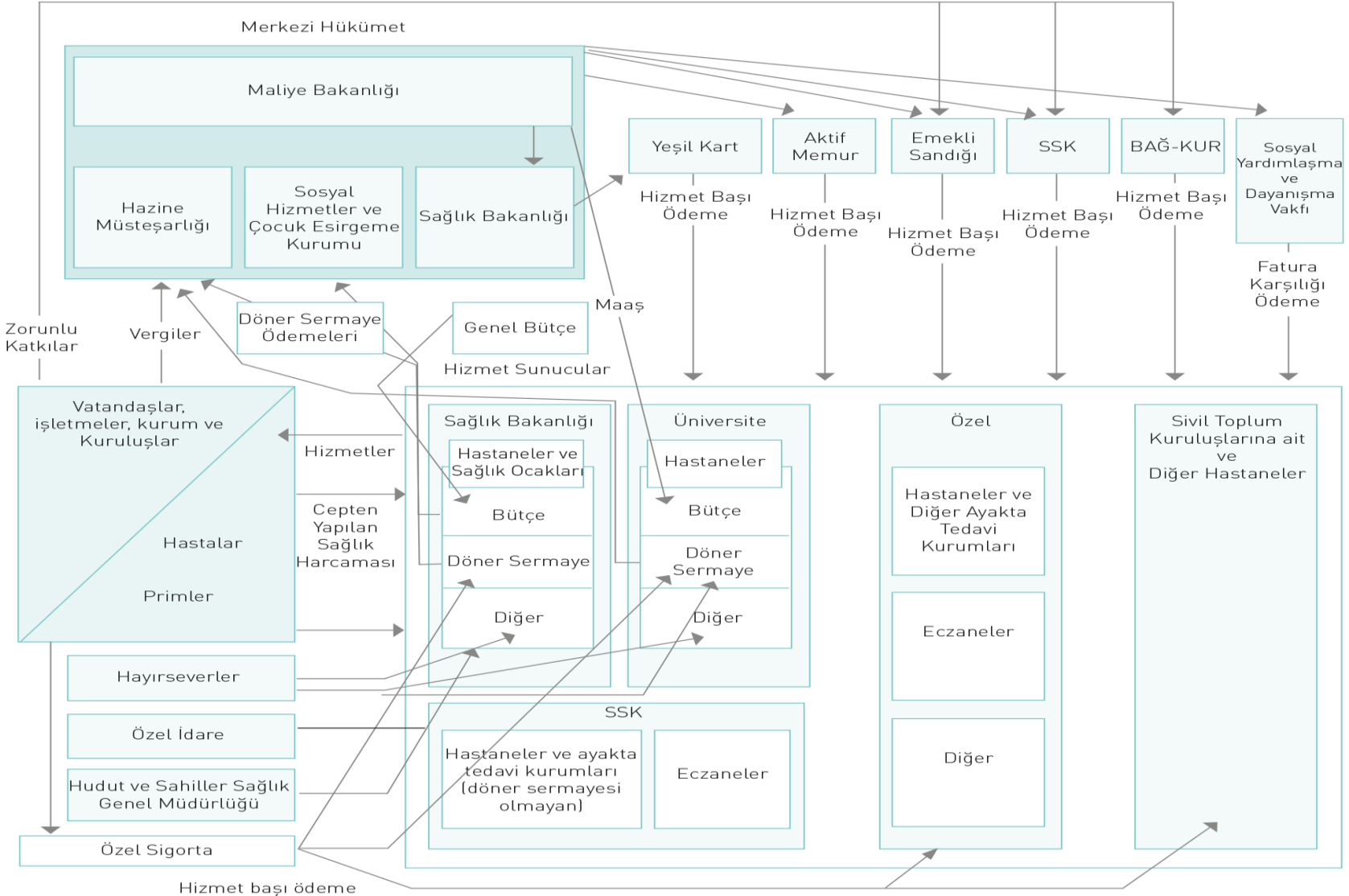
Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.

Türkiye’de Sosyal Güvenlik Hakkı (1982 Yılı T.C. Anayasası 60.Madde)

Madde 60 – Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliğı sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Şekil 1. Türkiye Sağlık Sistemindeki Fonların Akış Şeması, (2002)

Kaynak: Atasever M. Türkiye sağlık hizmetlerinin finansmanı ve sağlık harcamalarının analizi, 2014

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Türkiye’de Sağlık Hizmet Finansmanını Etkileyen Önemli Politikalar-1

Uygulamalar	Başlangıç Tarihi	Durumu
Hastaların rehin alınma uygulamalarına son verilmesi	Ocak 2003	Aktif
Ücretsiz gezici sağlık hizmetleri tüm kırsala yaygınlaştırılması	Mart 2003	Aktif
Sağlık Bakanlığında Performansa Dayalı Ek Ödeme Sistemine Geçilmesi	Ocak 2004	Aktif
İlaçlarda KDV oranının %18’den %8’e düşürülmesi	Mart 2004	Aktif
112 acil sağlık hizmetlerinin ücretsiz hale getirilmesi	Haziran 2004	Aktif
Acil durumlarda tüm hastanelerin tedavi etme mecburiyeti getirildi	Aralık 2004	Aktif
Yeşil kartlı vatandaşların ayaktan tedavide ilaç giderlerinin karşılanması	Aralık 2004	Aktif

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Türkiye’de Sağlık Hizmet Finansmanını Etkileyen Önemli Politikalar-2

Uygulamalar	Başlangıç Tarihi	Durumu
Eşdeğer ilaç gruplarıyla ilgili düzenlemeler	Aralık 2004	Aktif
Aile hekimliği	Aralık 2004	Aktif
İlaç fiyatlarında indirim	Nisan 2004 ,Şubat- Temmuz 2005	Aktif
SSK Hastanelerinin Sağlık Bakanlığına Devri	Şubat 2005	Aktif
112 acil sağlık hizmetleri ile şehir dışı sevk işlemlerinin ücretsiz yapılması	Mayıs 2005	Aktif
GSS sisteminin kurulması	Haziran 2005	Aktif
Sağlık yatırımları için kamu özel işbirliği yasası kabul edilmesi	Temmuz 2005	Aktif
Verem hastaları ile temaslılarına veremle ilgili sağlık hizmetlerinin ücretsiz hale getirilmesi	Şubat 2006	Aktif
Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Tesislerinin Hizmet Bedellerinin Ödenmesinde Global Bütçe Sistemine Geçilmesi	Haziran 2006	Aktif

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Türkiye’de Sağlık Hizmet Finansmanını Etkileyen Önemli Politikalar-3

Uygulamalar	Başlangıç Tarihi	Durumu
Birinci basamak sağlık hizmetlerinin ücretsiz yapılması	Nisan 2007	Aktif
Sağlık Bakanlığı hastanelerinin finansal risklere göre yönetilmesi	Aralık 2007	Aktif
Kanser Taramalarının yaygınlaştırılması ve ücretsiz hale getirilmesi	Mayıs 2005, Ocak 2007, Ekim 2008	Aktif
Yurtiçinde mümkün olmayan tedavilerin ücretlerinin karşılanması	Ekim 2008	Aktif
Acil durum, yoğun bakım, kanser gibi hastalıklardan özel hastanelerin fark ücreti almasının önlenmesi	Ekim 2008	Aktif
Hastanelerde nitelikli yataklardan fark alınmasının önlenmesi	Ekim 2008	Aktif
Sigortalı olmasa bile herkesin salgın hastalık, iş kazası ve meslek hastalığında her türlü sağlık yardımından ücretsiz yararlanması	Ekim 2008	Aktif

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Türkiye’de Sağlık Hizmet Finansmanını Etkileyen Önemli Politikalar-4

Uygulamalar	Başlangıç Tarihi	Durumu
18 yaş altı tüm nüfusun ve eğitim görenlerin GSS kapsamına alınması	Ekim 2008	Aktif
Sağlık Bakanlığında Stok Yönetim Programı (MKYS) kullanılması	Kasım 2008	Aktif
Kamu sağlık tesislerinin birbirlerinden mal veya hizmet almasının önünün açılması	Aralık 2008	Aktif
Sağlıkta ayaktan müracaatlar için katılım payının uygulaması	Ekim 2009	Aktif
İlaçlarla ilgili fiyat düşürücü düzenlemeler yapılması	Aralık 2009	Aktif
Özel hastanelere ödenen ek ücretlere sınırlama getirilmesi	Ocak 2010	Aktif
Üniversite ve Sağlık Bakanlığında Tam Gün Çalışma getirilmesi	Ocak 2010	Kısmen Aktif

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Türkiye’de Sağlık Hizmet Finansmanını Etkileyen Önemli Politikalar-5

Uygulamalar	Başlangıç Tarihi	Durumu
Sağlık Bakanlığı ve Üniversite Sağlık Tesisleri İçin Birlikte kullanım uygulamasının getirilmesi	Ocak 2010	Aktif
Üniversite hastanelerine finansal destek sağlanması	Ocak, Temmuz 2010	Pasif
Yeşil kartlıların dış, kanal ve dolgu hizmetlerinden, özel hastanelerin acil servis ve yoğun bakımlarından faydalanabilmesi ve Ayakta tedavi kapsamında tıbbî cihazların ödenmesi	Ekim 2010	Aktif
Üniversite sağlık tesislerinde özel muayene, özel işlem için ücret alınmasının yasaklanması ve bu kaybın telafisi için 2011 yılına mahsus olmak üzere Hazine’den 448 milyon TL ödenmesi	Şubat 2011	Pasif
Üniversite hastaneleri ile Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde vefat eden ve sosyal güvenceden yararlanamayan ve ödeme gücü olmayan kişilerin borçlarının terkin edilmesi	Haziran 2011	Aktif

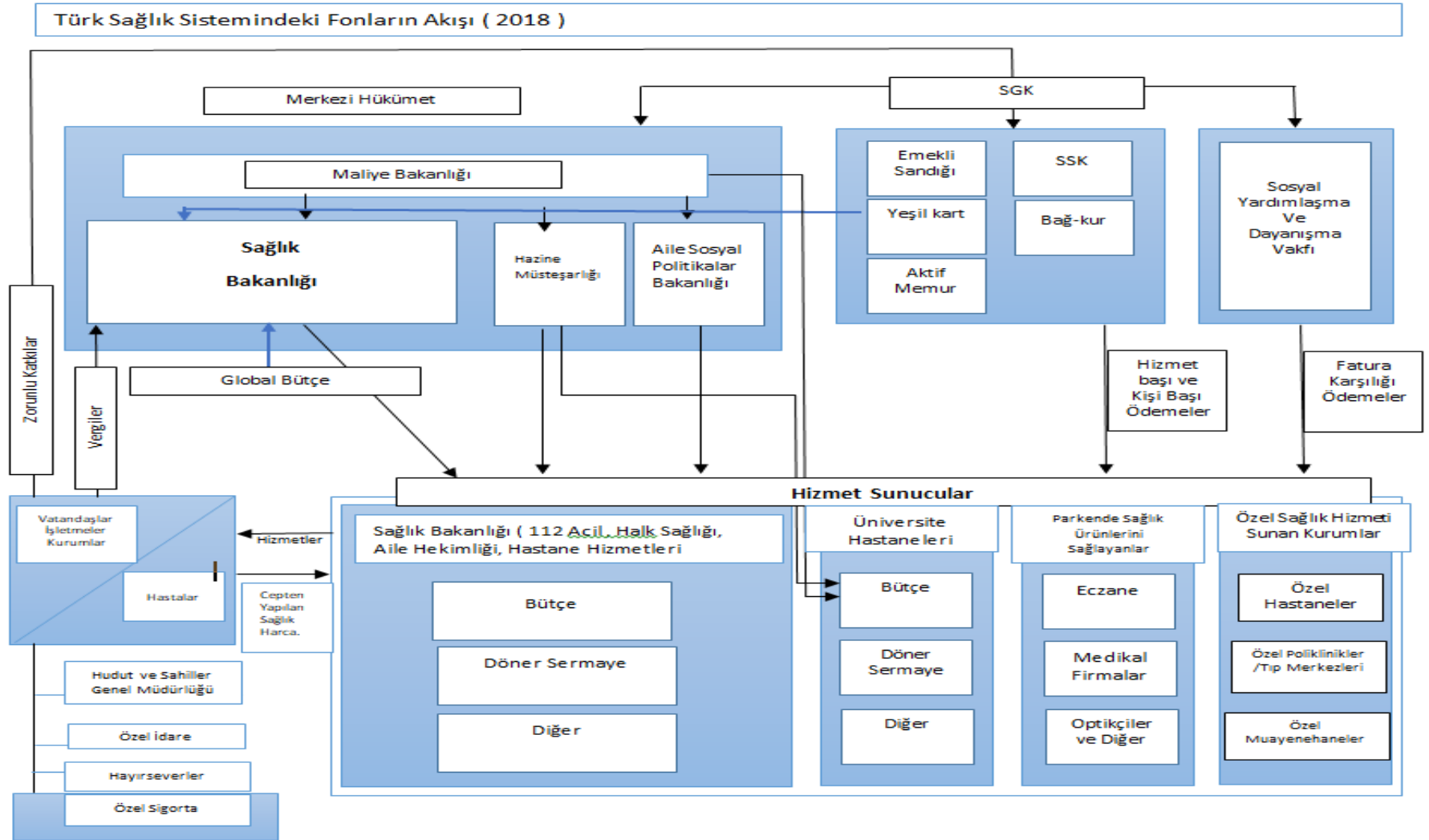
Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Türkiye’de Sağlık Hizmet Finansmanını Etkileyen Önemli Politikalar-6

Uygulamalar	Başlangıç Tarihi	Durumu
Trafik Kazazedelerinin tedavi Bedellerinin SGK’ca karşılanması	Ağustos 2011	Aktif
İlaçlarla ilgili fiyat düşürücü düzenlemeler yapılması	Kasım 2011	Aktif
Sağlık Bakanlığı Teşkilat yasasının çıkarılması	Aralık 2011	Kısmen aktif
Üniversite hocalarının özelde çalışabilmesi ve hastane içinde fark alabilmesine yönelik düzenleme yapılması	Mayıs 2013	Aktif
Özel Hastanelerin vatandaşan alacağı farkın %90’dan %200’e çıkarılması	Ekim 20013	Aktif
Üniversite Hastanelerinin Borçlarının Ödemesi	Haziran 2018	Aktif
Kanser hastalarına yapılacak ameliyatlarda ilave ücret alınmaması	Ağustos 2018	Aktif

Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

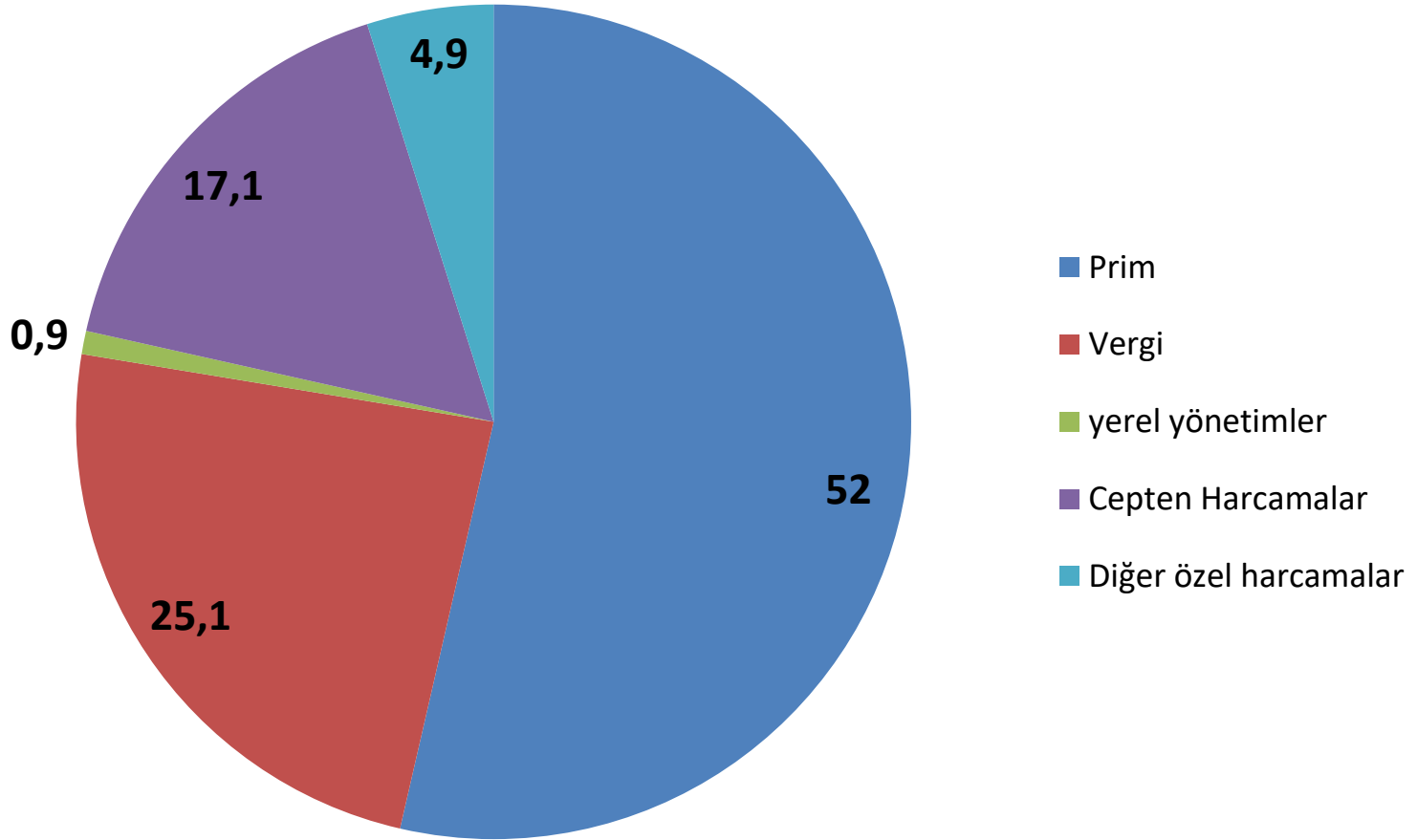
Şekil 2. Türkiye Sağlık Sistemindeki Fonların Akış Şeması, (2018)

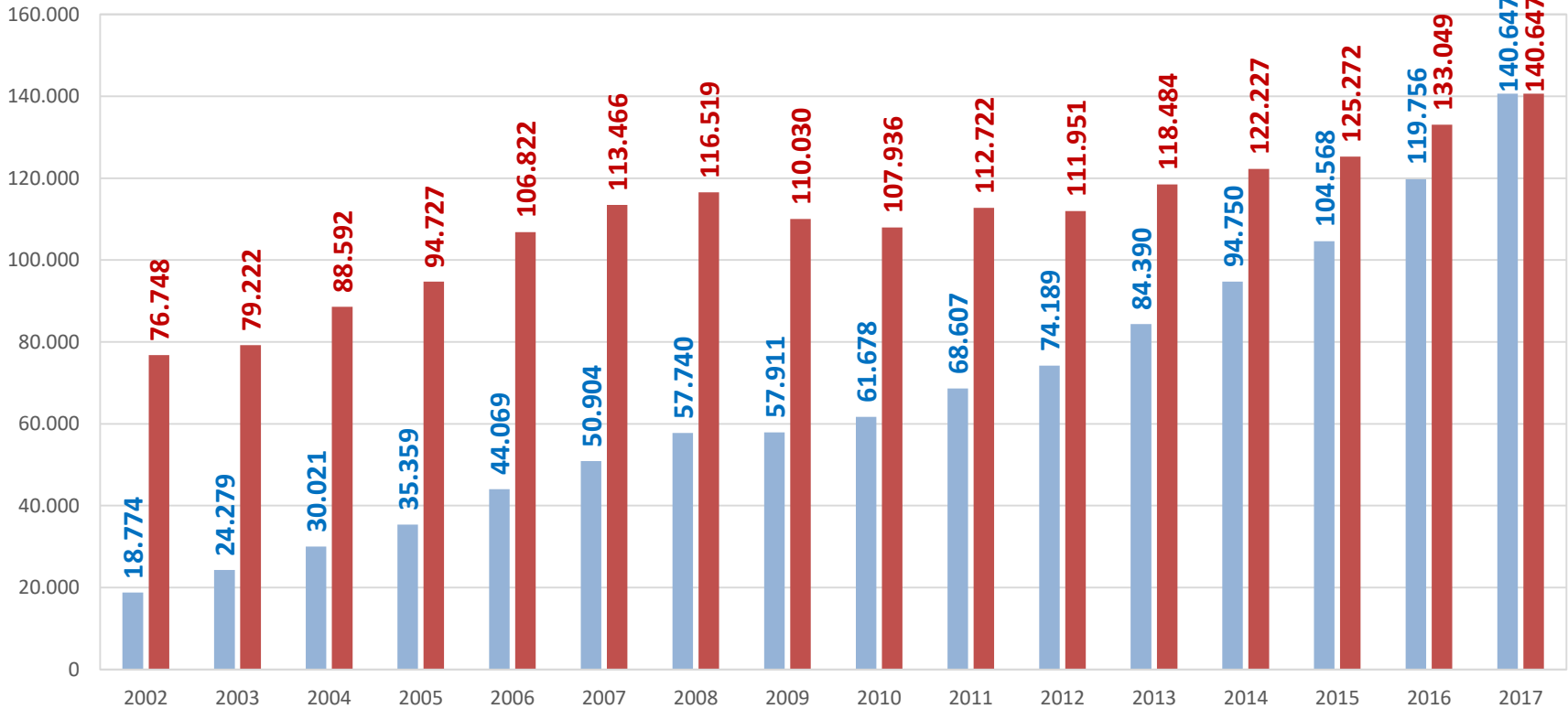
Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansman Yapısı

- Türkiye’de sağlık sisteminin finansman yapısı karma özellik göstermektedir.
- Bir taraftan belirli bir kesim için sağlık sigortacılığı (Bismark Modeli) uygulanırken diğer taraftan kamu yardımı (Beveridge Modeli) modeli uygulanmakta ve sistemin finansmanında özel harcamalar da pay almaktadır.
- Bu finansmanların yanında Türkiye’de düşük ölçekte olsa da özel sağlık sigortacılığı, sigorta sandıkları, vakıf üniversiteleri gibi kaynaklar ve hane halkının sağlık harcamaları (cepten harcamalar) olmak üzere özel sektör sağlık harcaması kullanılmaktadır.

Grafik 1. 2017 Yılı Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansman Yapısı

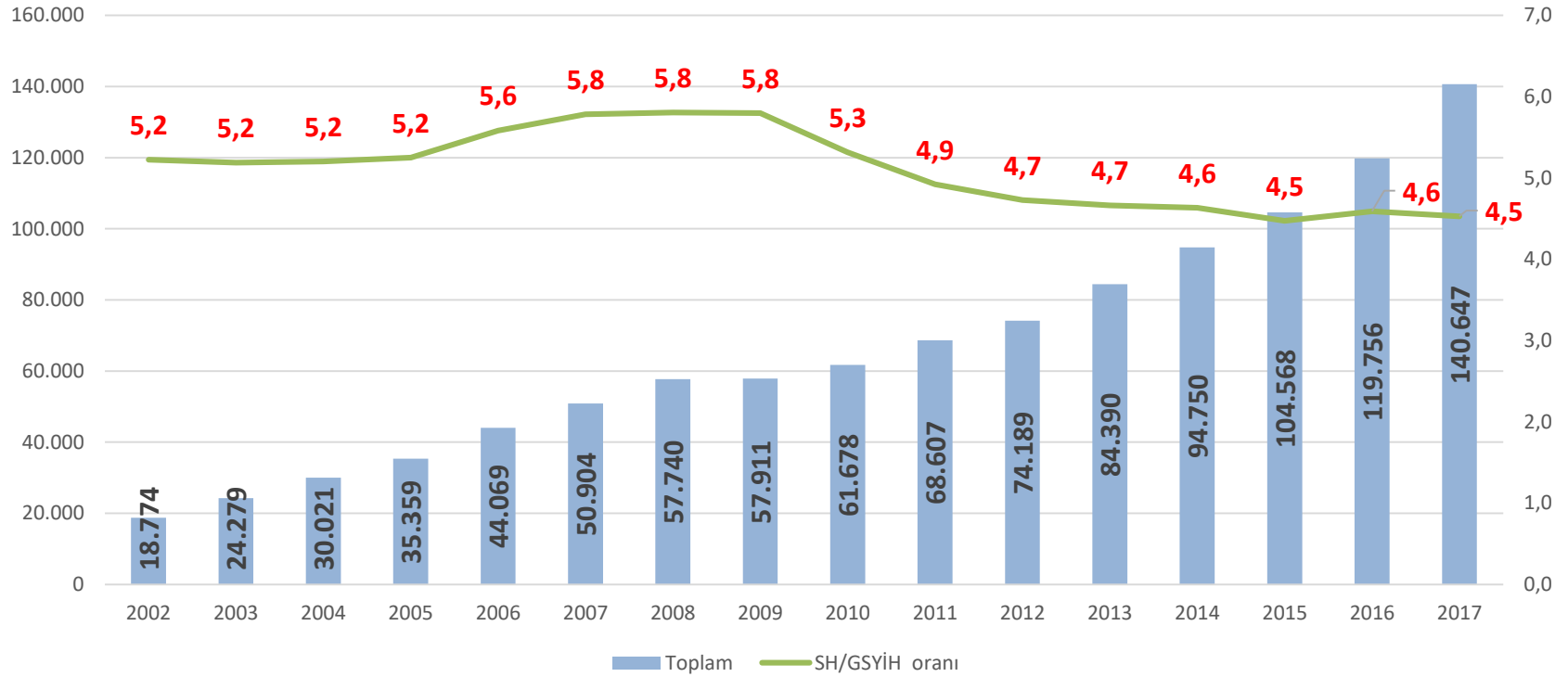
Tablo 2. Yıllara Göre Sağlık Harcamaları, Türkiye, (2002-2017), (Milyon TL)

Kaynak: TÜİK

Son 16 yılda Türkiye’de sağlık harcamaları reel olarak %83 civarında artmıştır.

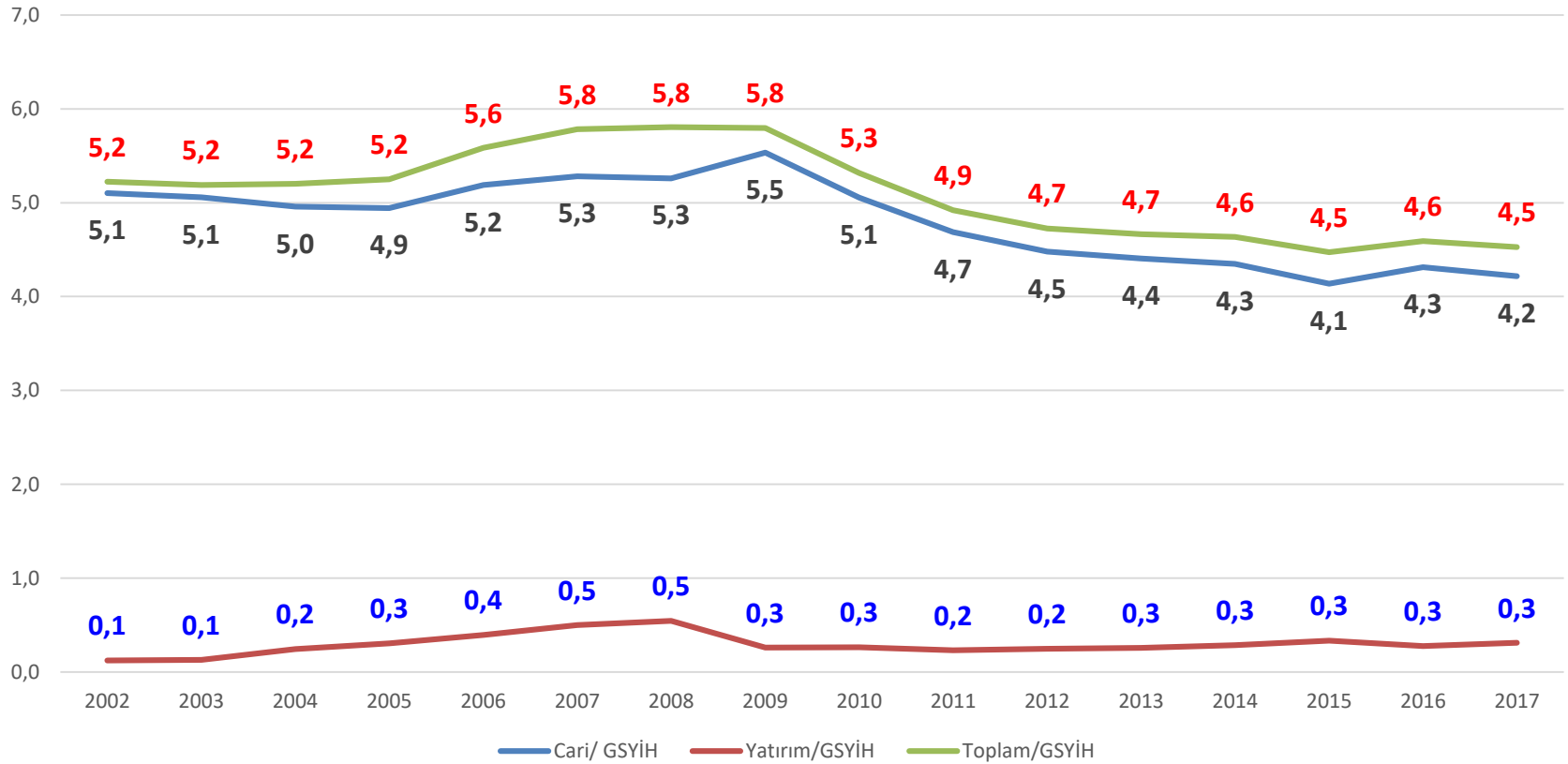
Grafik 3. Sağlık Harcamalarının GSYİH Oranı (%), (2002-2017)

Kaynak: TÜİK

2002-2017 yıllarındaki sağlık hizmetlerinde sağlanan gelişmelere rağmen sağlık harcamalarının GSYİH içindeki payı %5,2 ‘den %4,5’a düşmüştür.

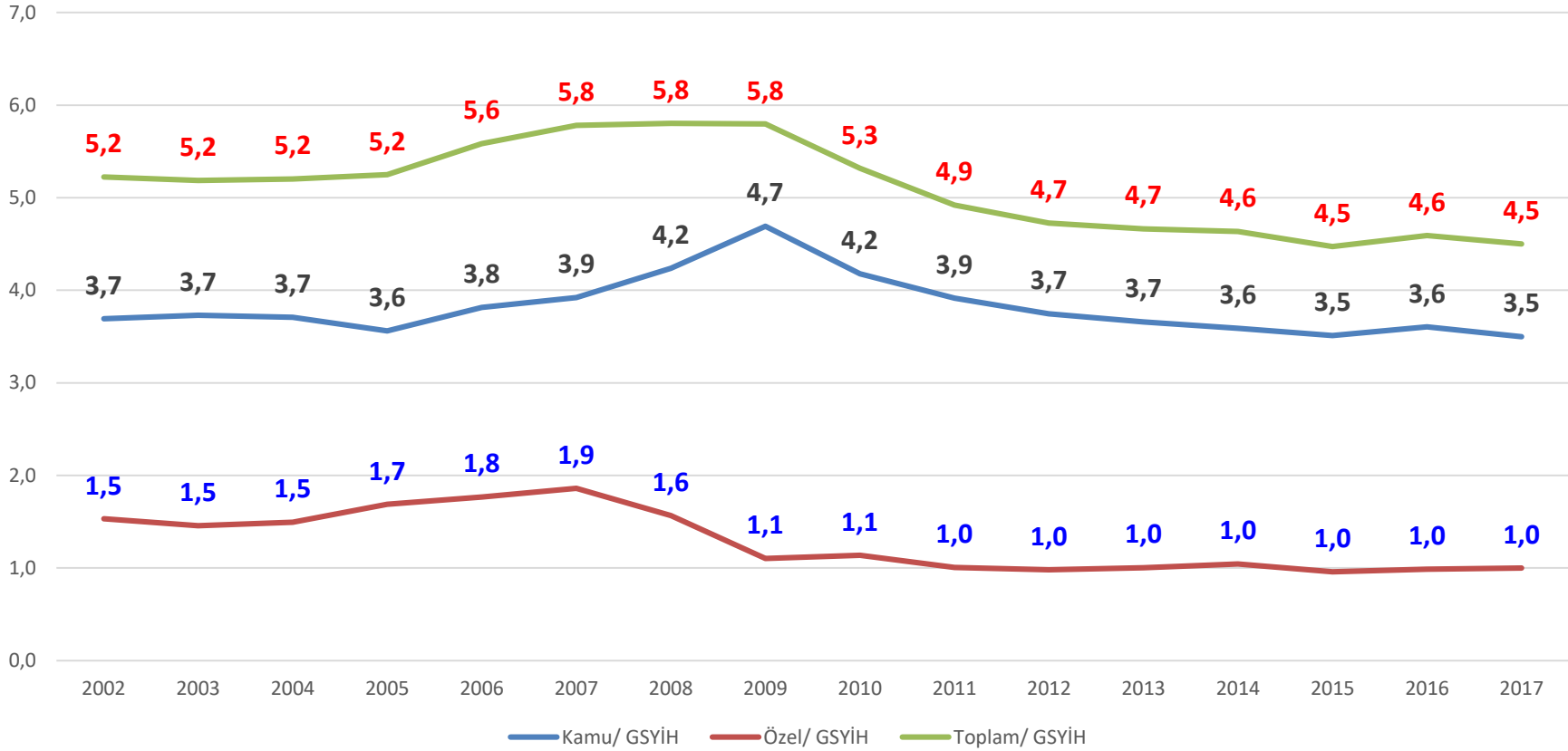
Grafik 4. Sağlık Harcamalarının GSYİH Oranı (%), (Cari-Yatırım) (2002-2017)

Kaynak: TÜİK

Yatırım niteliğindeki sağlık harcamalarının GSYİH payı 2002 yılında % 0,1 iken 2017 yılında % 0,3'e yükselmiştir.

Grafik 5. Sağlık Harcamalarının GSYİH Oranı (%), (Kamu-Özel), (2002-2017)

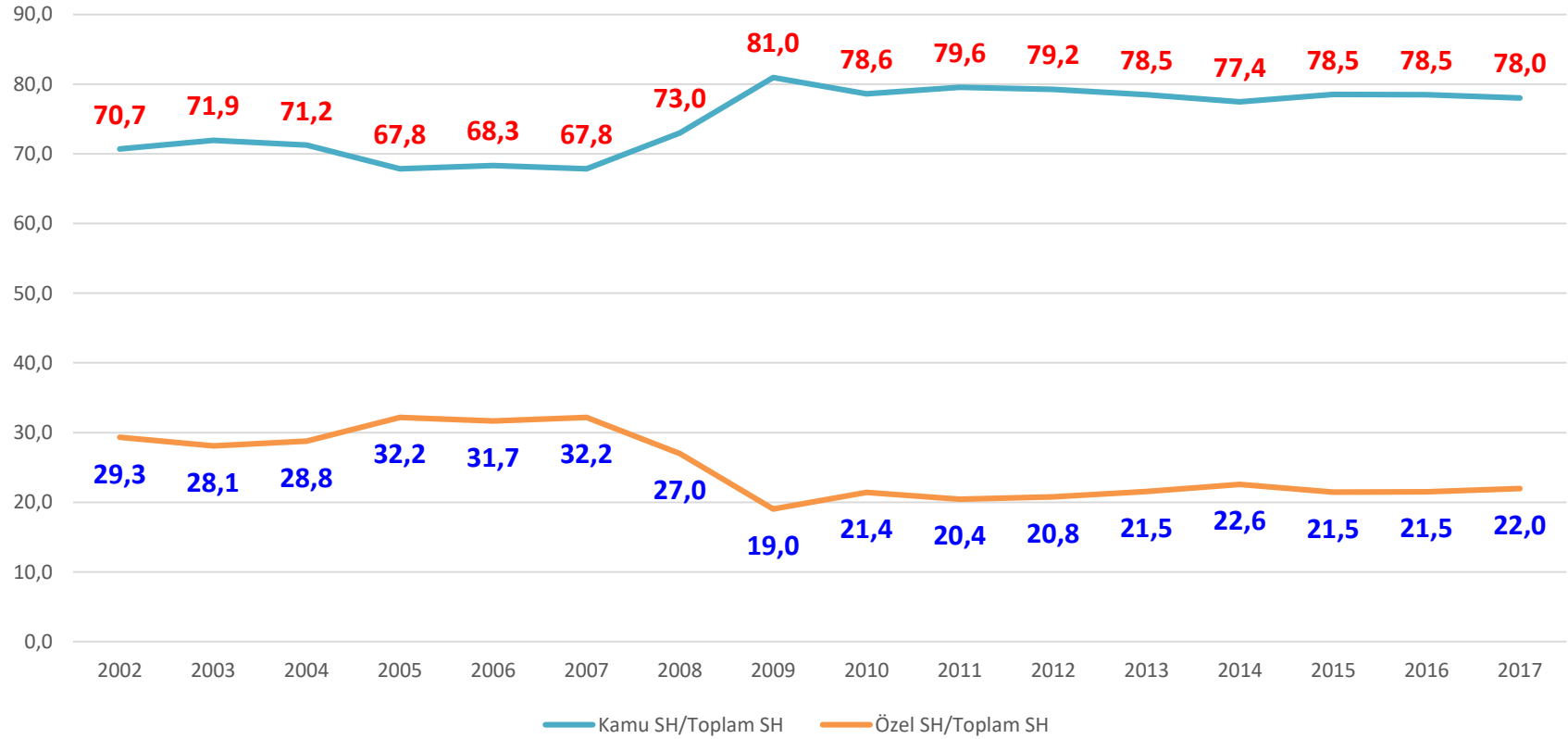

Kaynak: TÜİK

Özel sektör sağlık harcamalarının GSYİH payı 2002 yılında % 1,5 iken 2017 yılında %1’e gerilemiştir.

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Grafik 6. Kamu ve Özel Sağlık Harcamalarının Oranı (%), (2002-2017)

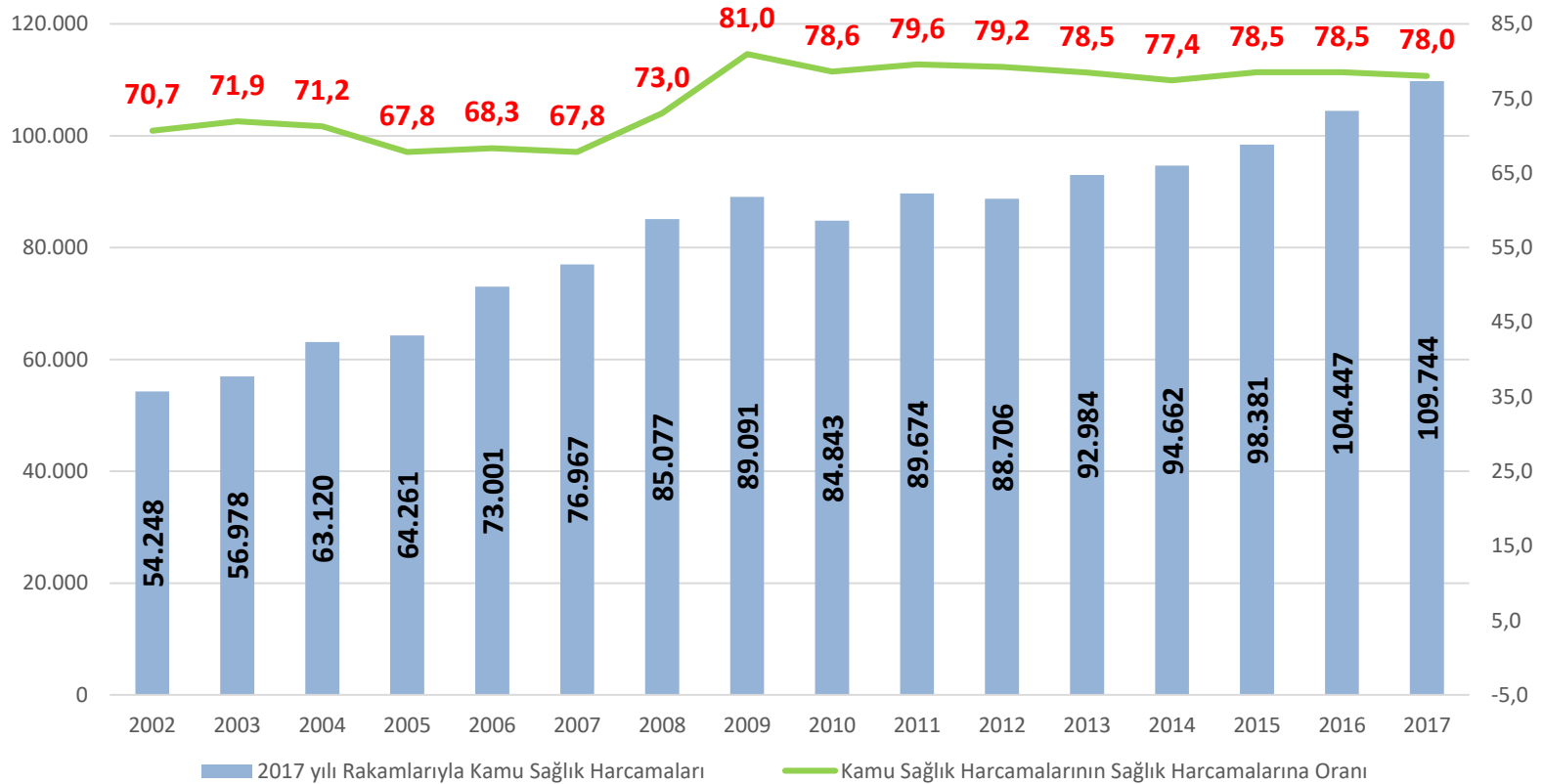

Kaynak: TÜİK

Kamu sağlık harcamalarının payı 2002 yılında % 70,7 iken 2017 yılında % 78’e yükselmiştir.

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Grafik 7. Kamu Sağlık Harcamalarının Sağlık Harcamalarına Oranı %, Milyon TL, (2002-2017)

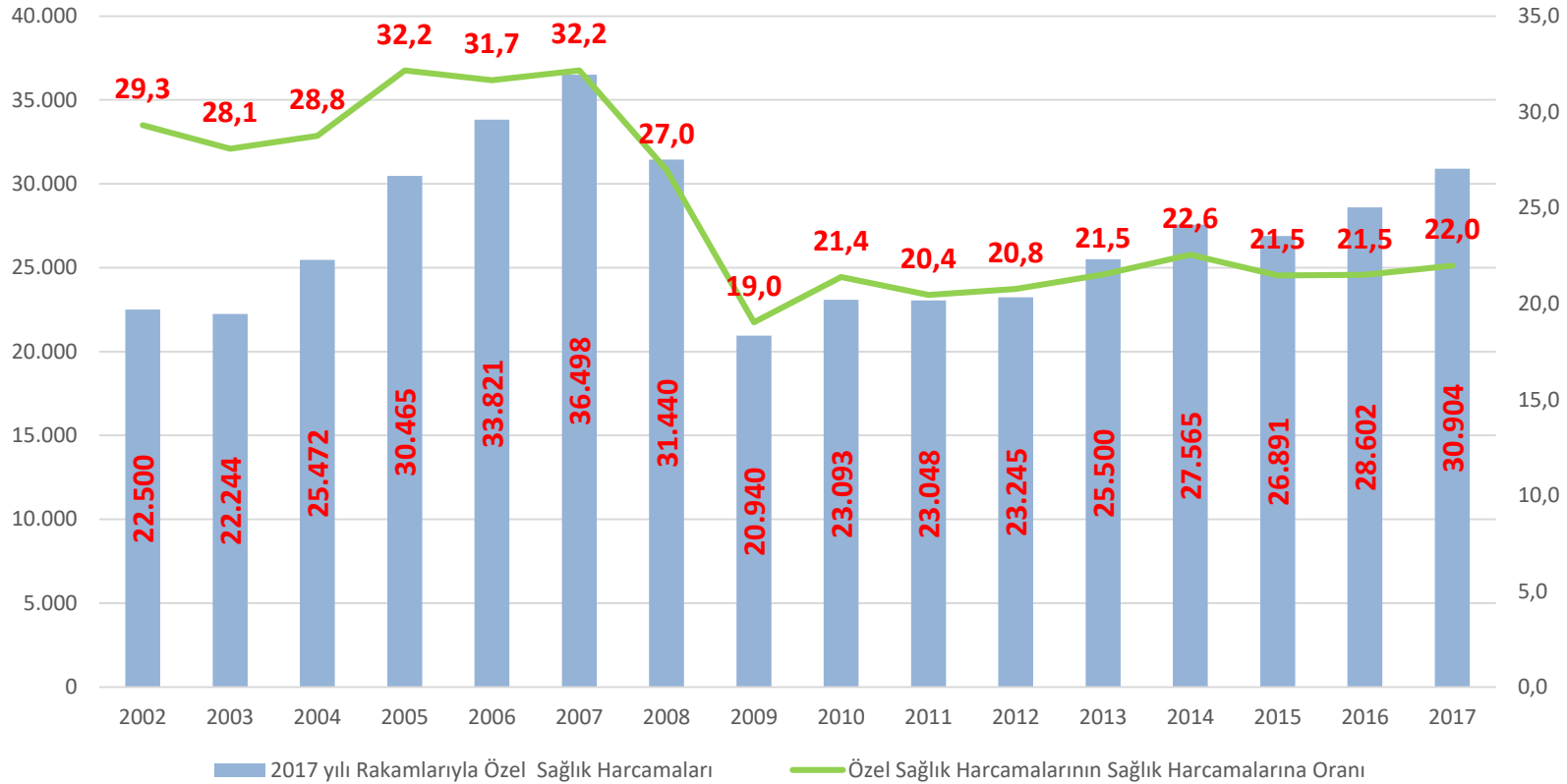

Kaynak: TÜİK

Kamu sağlık harcamalarının payı 2002 yılında % 70,7 iken 2017 yılında % 78’e yükselmiştir. Son 16 yılda Türkiye’de kamu sağlık harcamaları reel olarak % 100’den fazla artmıştır.

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Grafik 8. Özel Sektör Sağlık Harcamalarının Sağlık Harcamalarına Oranı %, Milyon TL, (2002-2017)

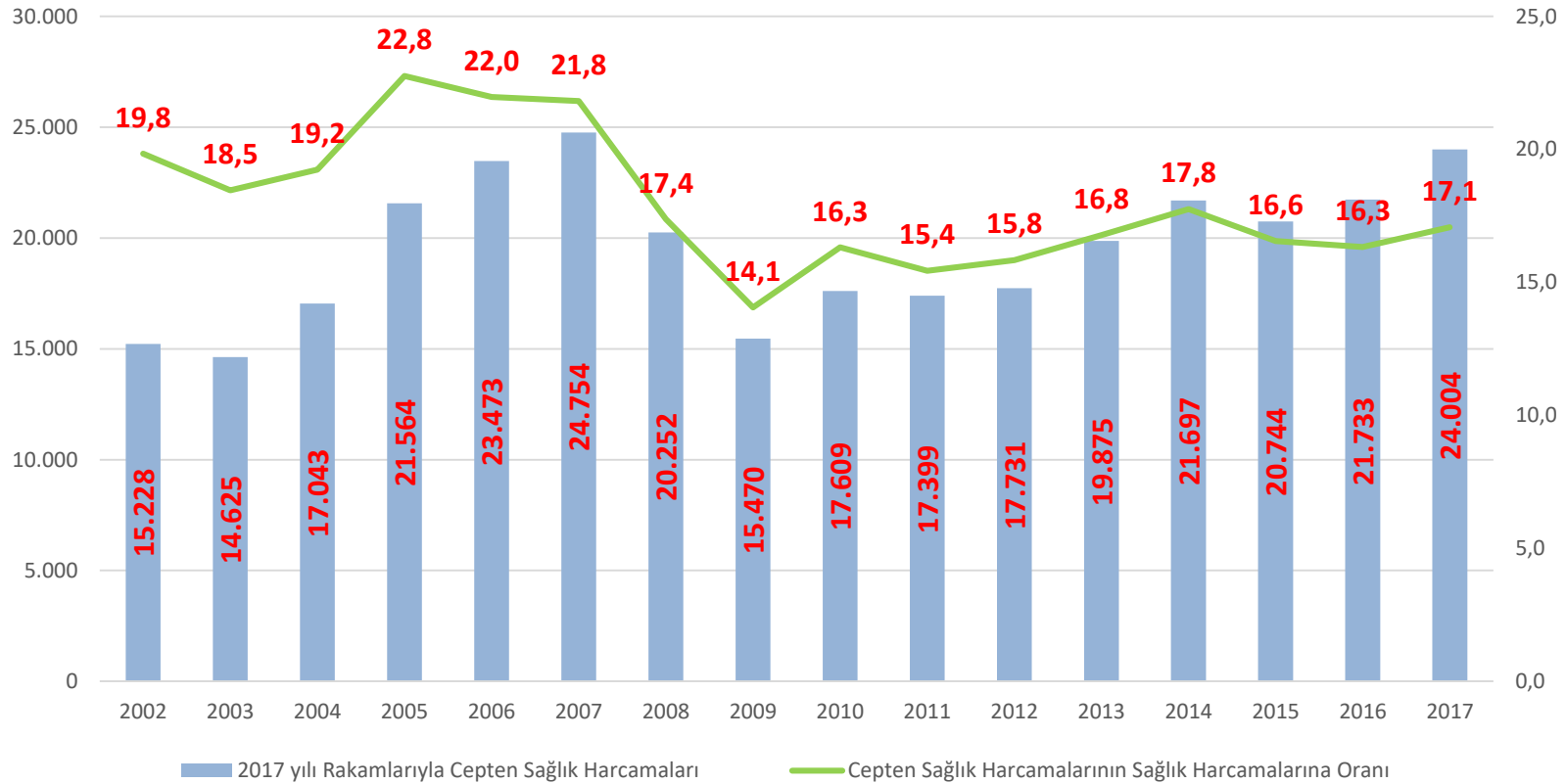
Kaynak: TÜİK

Özel sektör sağlık harcamalarının payı 2002 yılında % 29,3 iken 2017 yılında % 22’ye gerilemiştir.

Son 16 yılda Türkiye’de özel sağlık harcamaları reel olarak % 38 civarında artmıştır.

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Grafik 9. Cepten Sağlık Harcamalarının Sağlık Harcamalarına Oranı %, Milyon TL, (2002-2017)

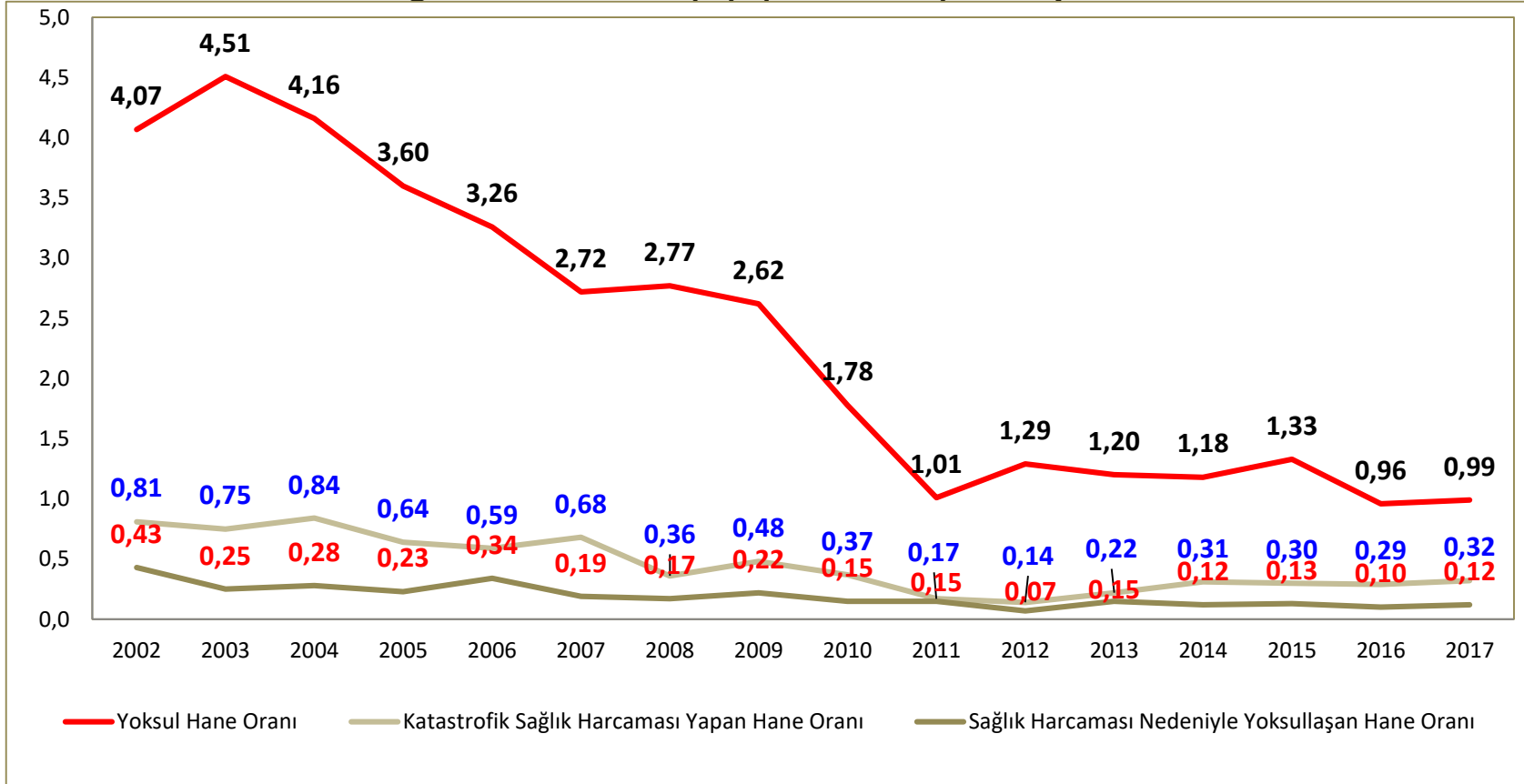
Kaynak: TÜİK

Cepten sağlık harcamalarının payı 2002 yılında % 19,8 iken 2017 yılında % 17,1’e gerilemiştir.

Son 16 yılda Türkiye’de cepten sağlık harcamaları reel olarak % 58 civarında artmıştır.

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Grafik 10. Katastrofik Sağlık Harcamaları, (%), (2002-2017), Türkiye

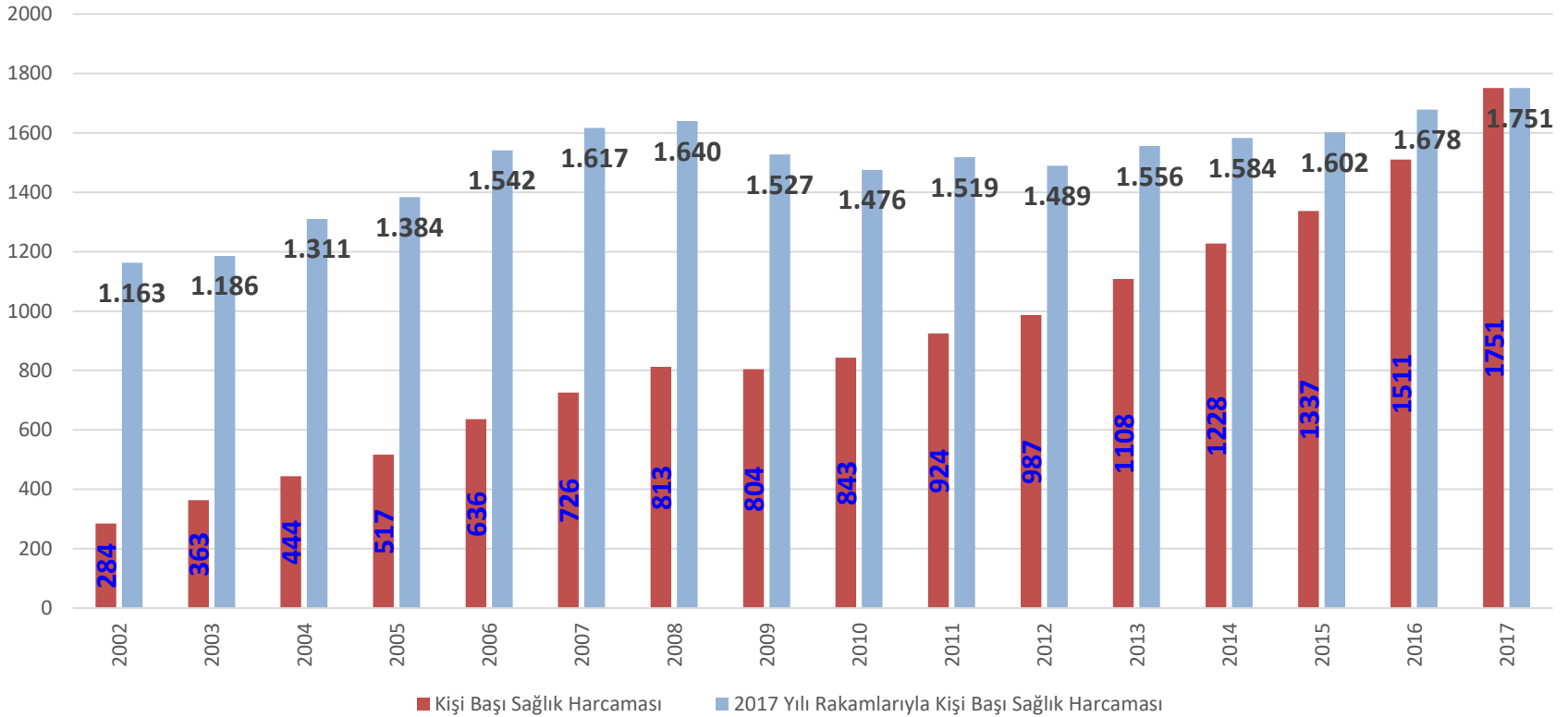

Kaynak: TÜİK

2002 yılında katastrofik sağlık harcaması yapan hane oranı % 0,81; katastrofik sağlık harcaması nedeniyle yoksullaşan hane oranı ise % 0,43 olarak bulunmuştur. 2017 yılında; katastrofik sağlık harcaması yapan hane oranı % 0,32’ye, katastrofik sağlık harcaması nedeniyle yoksullaşan hane oranı ise % 0,12’ye düşmüştür.

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Grafik 11. Kişi Başı Sağlık Harcaması, TL, (2002-2017), Türkiye

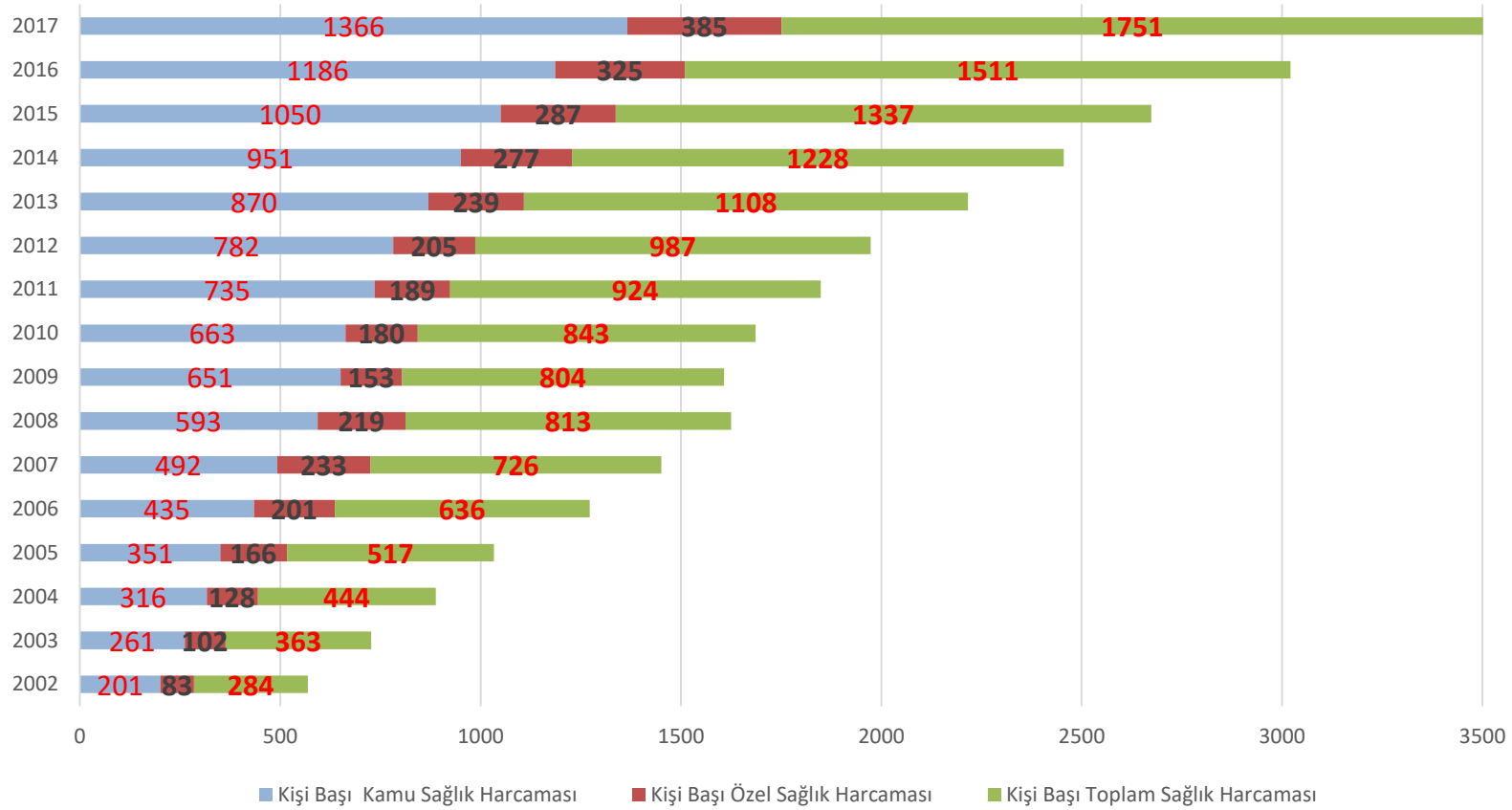

Kaynak: TÜİK

2017 yılı rakamlarıyla 2002 yılında 1.163.-TL olan kişi başı sağlık harcamaları %50 civarında artarak 2017 yılında 1.751.-TL'ye yükselmiştir.

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Grafik 12. Kişi Başı Sağlık Harcaması, TL, (2002-2017), Türkiye

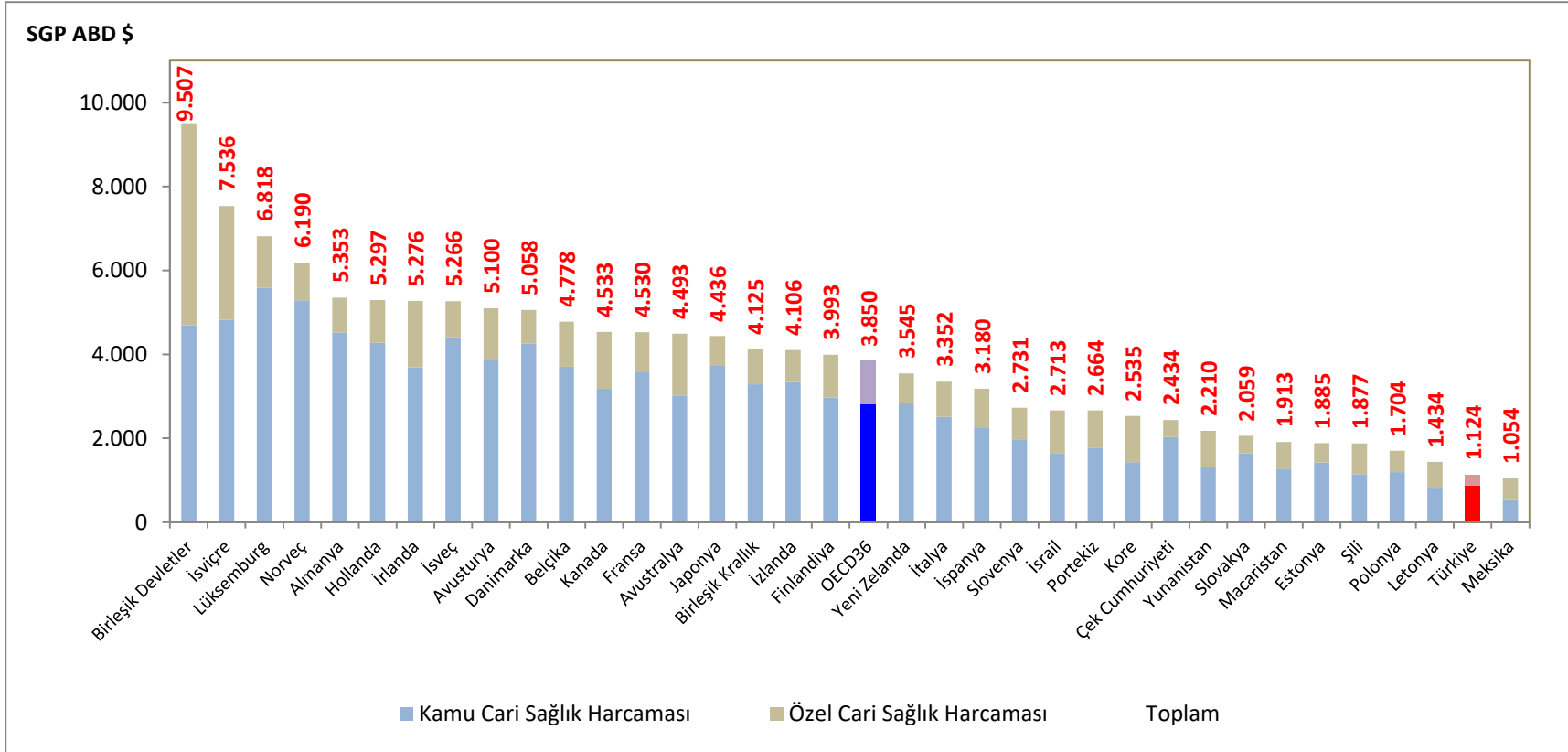

Kaynak: TÜİK

2017 yılında kişi başı sağlık harcamalarının % 78'i kamu %22'si ise özel sektörcce finanse edilmektedir.

Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi

Grafik 13. Kişi Başı Cari Sağlık Harcamasının Uluslararası Karşılaştırılması, SGP ABD \$, 2015

Kaynak: Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2017

Not: Türkiye verisi 2017 yılına aittir. Ülkelere ait değerler 2015 yılı veya ulaşılabilen en yakın yıl değerleridir

2017 yılında Türkiye’de SGP ABD Doları olarak kişi başı 1.124. \$ cari sağlık harcaması yapılmıştır.

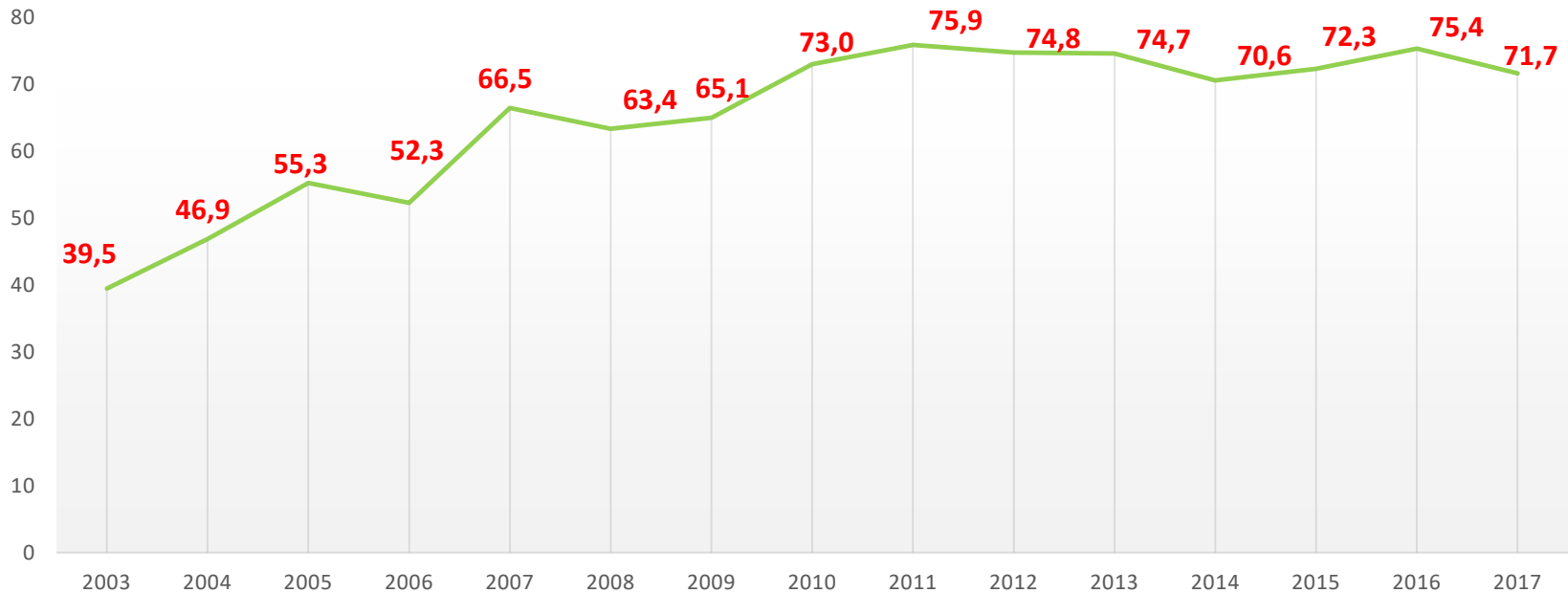
Türkiye Sağlık Finansman Politikalarının Sonuçları-1

Tablo 2. Sağlık Göstergeleri	2002	2017
Doğumda Beklenen Yaşam Süresi	72,5	78
Bebek Ölüm Hızı (bin canlı doğumda)	31,5	9,1
Beş Yaş Altı Ölüm Hızı (bin canlı doğumda)	40,0	10,9
Anne Ölüm Oranı (yüz bin canlı doğumda)	64,0	14,6
Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Sağlık Harcamasına Oranı (%)	19,8	17,1
Katastrofik Sağlık Harcaması Yapan Hane Oranı (%)	0,81	0,32
Sağlık Hizmetlerinden Genel Memnuniyet Düzeyi (%)	39,5*	71,7
10 Bin Kişiye Düşen Yatak Sayısı	24,8	27,9
100 Bin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	138	186
100 Bin Kişiye Düşen Ebe - Hemşire Sayısı	171	272
Hekim Başına Düşen Ebe - Hemşire Sayısı	2,44	1,46

Kaynak: Tüik, Sağlık İstatistik Yıllıkları

Türkiye Sağlık Finansman Politikalarının Sonuçları-2

Grafik 14. Yıllar İtibariyle Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet, (2003- 2017), Türkiye

Kaynak: TÜİK

2003 yılında % 39,5 olan Türkiye’de sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı 2017 yılında % 71,7’ye yükselmiştir.

Türkiye Sağlık Finansman Politikalarının Sonuçları-4

Uçak Ambulans

Türkiye Sağlık Finansman Politikalarının Sonuçları-5

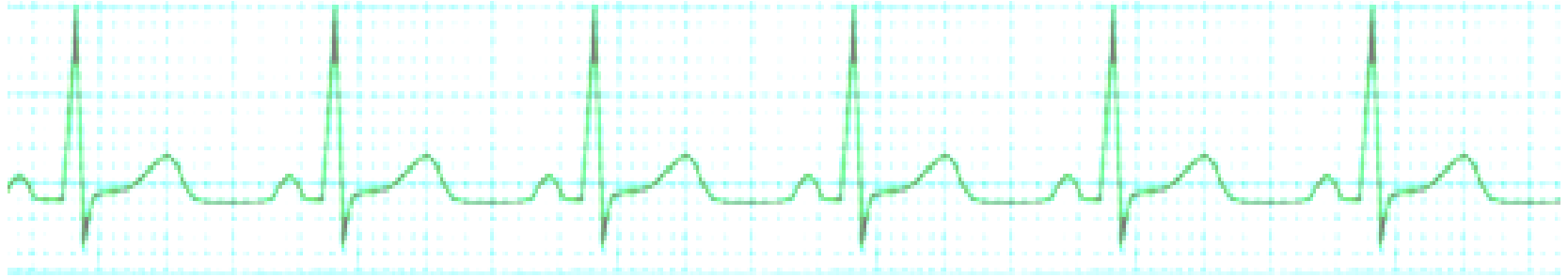

Mersin Şehir Hastanesi

Türkiye Sağlık Finansman Politikalarının Sonuçları-6

Adana Şehir Hastanesi

İlginize Teşekkür Ederim.

